

Mohammedanen, een wreeden despoot, — vanwege de praedestinatief natuurlijk.

We zullen maar niet verder gaan, het is wel duidelijk, dat dit boek een gevaar beteekent voor al degenen, die naar de Schriften God willen dienen. Die Zijn RECHT en Zijn liefde geopenbaard heeft in de overgave van Zijn Zoon aan het kruis.

En toch: we handhaven onze uitspraak van een zeer belangrijk boek. En dan denk ik niet alleen aan de pittige gezegden. Dan denk ik niet alleen aan de rake typeeringen. Dan denk ik ook nog niet aan het vele, dat wij hem moeten toestemmen, als b.v. zijn ontleden van den wanhopigen toestand, waarin de Westersche mensch door zijn verlaten van God Zichzelf gebracht heeft. Dan denk ik ook nog niet aan de moedige bladzijden, waarin verteld wordt, hoe de bolsjewiki de kerk niet hebben kunnen overweldigen, ik denk dan bovenal aan de duidelijkheid, waarmede door dit boek de positie der ware kerk ons geteekend wordt. Het nationaal-socialisme verwerpt het Oude Testament, Sombart eveneens. Het nationaal-socialisme spreekt van de mystiek, Sombart ook. Hoe alleen komen we te staan bij ons handhaven van het Oude Testament, bij ons getuigen tegen Eckehardt, en anderen! In het Westen geen plaats, maar ook in het Oosten niet! En de afval van het Westen wordt vervangen door het „liefdes“-christendom van het Oosten. Waar dus Oost staat tegenover West, in hetgeen, dat het Oosten in het Westen bestrijdt, is voor de kerk geen plaats (de cultuur van den prometheischen mensch), en ook in hetgeen het Oosten daarvoor in de plaats wil stellen (het „liefdes“-ideaal) is geen plaats voor het belijden van den Christus der Schriften.

Dat vervaart ons — de nood der tijden, waarin een nieuwe oorlog alles doet sidderen op zijn grondvesten, maar dat vervaart ons nog meer — hoe ook naar menscheninzicht de worsteling verloopt, zal Christus Zijn plaats hebben? Als het nationaal-socialisme overwint? Als het bolsjewisme overwint? Of, als Sombart gelijk heeft, als de steppenmensch het wint, de Johanneische mensch? Of als de democratische mogendheden het winnen? — hierin heeft Sombart m.i. zeker gelijk, dat het fascisme past bij den mensch van tegenwoordig en de consequentie is van den afval van God, de fascistische landen hebben een schrede gedaan, die de andere volken nog niet gedaan hebben, en dus moeten we ook vreezen, als de „democratie“ wint.

Zal Christus Zijn plaats hebben in het jaar 1939 en straks?

Dit zij ons antwoord: Hallelujah, want de Heere, de Almachtige God, heeft als Koning geheerscht. (Openb. 19:6). Want in der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welken Gij gezalfd hebt, beiden Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israëls, (Hand. 4:27) en nog kan de aarde bewogen worden (vs. 31).

HEERE, Gij zijt ons geweest een toevlucht van geslacht tot geslacht. (Ps. 90:2).

M.

M. Vr.

## GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

### Veelrlei misvatting.

#### II.

Ons vorig artikel eindigden wij met deze aanhaling uit de recensie van Dr Thijs van ons boekje: „Verbond en Belijdenis“:

„Toch wil Ds van Dijk niet weten van het zelfonderzoek of men wel werkelijk een kind van God is. Dat moet krachtens Gods belofte „inzet en uitgangspunt van heel ons leven zijn. Dat moeten wij gelooven op elk punt van onzen weg.“ (pag. 30).

Dit nu lijkt mij een tegenstrijdigheid. Als de gelofte een aanbod is, dat door het geloof moet worden aangenomen, dan blijft er toch ruimte voor de vraag: „neem ik het werkelijk aan?“ Dan kan uit zulk een belofte toch niet volgen, dat ik gelooven moet, dat ik ze aanneem en een geloovige ben?“

Ik heb toen gezegd, dat in deze uitspraak van Dr Thijs de misverstanden voor het grijpen liggen. Ik wil dat nu trachten aan te toonen.

In de eerste plaats.

Wat is de grond, waarop mijn kindschap rust? Dat is niet mijn geloof, maar de vrijmachtige beschikking Gods, waarvoor Hij mij, als bondeeling, rechtens tot Zijn kind heeft verklaard.

De genieting van den rijkdom, die in dat kindschap ligt opgesloten hangt nu alleen aan de erkenning en aanvaarding van die Goddelijke beschikking. In die erkenning en aanvaarding dier Goddelijke beschikking ligt ook tegelijk de zekerheid des heils.

De fout nu, die Dr Thijs maakt is deze, dat hij

de zekerheid des heils niet tot een directe, maar tot een „getrapte“ zekerheid maakt.

Die zekerheid is volgens hem eerst de zekerheid, dat ik geloof en daardoorheen pas de zekerheid, dat ik het heil van het kindschap werkelijk bezit. Daardoor nu wordt mijn zekerheid van haar karakter van geloofs-zekerheid beroofd.

De zekerheid, die rust in Gods beschikking, in Gods belofte, wordt afhankelijk gemaakt van een zekerheid, die ik door een zekere redeneering en concludeering omtrent mijzelf gekregen heb.

Daardoor nu is niet alleen mijn zekerheid haar karakter van geloofs-zekerheid kwijtgeraakt, maar heeft zij zelfs opgehouden zekerheid te zijn, omdat bij alle zelfonderzoek de mogelijkheid van vergissing blijft bestaan.

Indien daarom ooit in mijn hart de twijfel oprijst of ik wel werkelijk Gods belofte aanvaard heb, dan moet ik dien twijfel niet trachten te overwinnen door mijzelf te gaan onderzoeken, maar door, op datzelfde moment, waarin die twijfel bij mij opkomt, tegen den Heere te zeggen: „Heere, Heere, wat ik tot nu toe geweest ben en gedaan heb, Gij weet het, maar op dit oogenblik, Heere, grijp ik Uw belofte aan en verlaat mij daarop: Heere, ik weet het, dat ik dan nooit bedrogen uitkomen kan“.

En wat geeft nu toch ook dat onderzoek, dat Dr Thijs wil?

Stel nu eens, dat men, door het onderzoek, dat Dr Thijs voorstelt, tot de overtuiging zou komen, dat men tot nu toe niet oprecht geloofd had, wat dan, wat kan de mensch dan anders doen, dan direct Gods belofte aangrijpen?

Dat is toch het eenige?

Maar waarom dan eerst dien moeizamen, nooit tot het doel leidenden arbeid van zelfonderzoek? Waarom dan niet dadelijk de belofte Gods aanvaarden?

Ja, zegt Dr Thijs missehten, dat kan gelden voor menschen, die door twijfel worden bestormd; maar daar zijn anderen, die niet twifelen, die er zoo maar rustig op los leven en die toch nooit waarlijk Gods belofte aanvaardden. Die menschen moeten worden wakker geschrikt door ze toe te roepen: „Onderzoekt uzelf of uw geloof wel echt is.“

Ik antwoord daarop: „Nee, toch niet; ook wanneer men zulke menschen zou trachten te bewaren voor zelfbedrog door hun te zeggen: „Onderzoekt uzelf of uw geloof wel echt is“, zou men hen op een dwaalspoor brengen, waardoor men het hun onmogelijk zou maken ooit tot de rechte zekerheid te komen.“

Ook bij hen kan men, mag men niet anders doen dan opwekken tot rusten in Gods belofte; dat hebben zij tot nu toe nog nooit gedaan. Dat weten zij ook wel. Daaraan kunnen zij worden ontdekt door ernstig dien eisch des Heeren tot geloof te prediken.

En dan kan ik de uitwerking daarvan gerust overlaten aan den Heere God, Die wel zorgen zal, dat Zijn Woord nooit ledig wederkeert. Maar nooit mag ik, uit vrees, dat mijn prediking niet haar doel zal bereiken, middelen gebruiken, die met den aard van het leven uit het geloof in strijd zijn.

Bovendien: de Verbondsprediking heeft nog een andere zijde.

God de Heere vraagt van Zijn volk geloof; maar Hij vraagt ook van hen breken met alle zonde.

Hij zegt uitdrukkelijk, dat wie een zonde aan de hand houdt, welke zonde het ook is, hoe klein ze mag zijn, het Koninkrijk der hemelen niet zal binnengaan.

Dat mag, dat moet gepredikt.

Niet in dezen vorm: „als ge deze of die zonde aan de hand houdt, dan is uw geloof niet echt en dan staat het dus niet goed met u.“

Dan leidt men zijn hoorders weer op zijpaden.

Nee, dat moet gepredikt heel eenvoudig, kras en klaar, zoals de Schrift dat ook doet.

En waar dat gebeurt, daar behoort men niet te vreezen, dat men zijn handen niet rein zou houden van het bloed zijner hoorders.

Zeker, daar moet worden opgewekt tot geloof en bekeering; maar nooit in dien vorm, dat de zekerheid, die vrucht is van het aannemen van Gods belofte, afhankelijk wordt gemaakt van een andere zekerheid, die vrucht is van een zeker, altijd feilbaar zelfonderzoek.

\* \* \*

In de tweede plaats.

Dr Thijs zegt: Als de gelofte een aanbod is, dat door het geloof moet worden aangenomen, dan blijft er toch ruimte over voor de vraag: „Neem ik het werkelijk aan?“ Dan kan uit zulk een belofte toch niet volgen, dat ik gelooven moet, dat ik ze aanneem en een geloovige ben?“

Deze heele redeneering van Dr Thijs berust weer op hetzelfde misverstand, dat wij boven hebben trachten te laten zien.

Dr Thijs kan zich niet losmaken van de gedachte, dat de zekerheid des heils bestaat uit twee schakels. In dezen vorm: „Ik ben zeker van heil, doordat ik: a. zeker ben, dat Gods belofte onfeilbaar is, b. doordat ik zeker ben, dat het geloof, waarmee ik Gods belofte aanvaard, echt is.“

Doordat hij de dingen zóó ziet, komt hij er toe,

te meenen, dat zij, die de zekerheid enkel willen doen rusten in Gods belofte, beweren, dat in die belofte ook ligt opgesloten de eisch om aan te nemen, dat ik ze aanneem, dat ik een geloovige ben. Maar daar denkt niemand aan.

Niemand denkt er aan te zeggen: „in de verbondsbelfte, die u in den doop wordt beteekend en verzegeld, ligt ook opgesloten de verklaring Gods, dat gij die belofte ook reeds hebt aangenomen.“

Maar wel ligt daarin opgesloten de eisch om de belofte te aanvaarden.

En wanneer iemand dat doet (en dat is het wat Dr Thijs vergeet) dan heeft het geloof, waarmee hij dat doet, de zekerheid omtrent zichzelf ook tegelijkertijd.

De aard des geloofs brengt mee, dat het ook van zichzelf vanzelf zeker is.

Indien dat niet zoo was, zou, zooals wij in het eerste stuk van dit artikel aantoonen, de zekerheid door het geloof altijd afhankelijk worden van een andersoortige zekerheid, die op redeneering berust, waardoor het geloof met zijn eigen aard in strijd zou komen.

Och, dat men toch zag, dat de zekerheid, de algeheele zekerheid, waardoor men eeuwigheid en oordeel tegemoet durft gaan, alleen gekregen wordt door het direct aanvaarden der onwankelbare belofte Gods.

D. v. D.

## OPVOEDING EN ONDERWIS

### Ons Leerplan.

Er is heel wat roering in den paedagogischen brouwketeel in onze dagen. En dat is een gelukkig, gezegend verschijnsel. In zoo'n stilstaanden ketel kan heel wat verzuren en ook, als men er vuur onder brengt, kan het leelijk overkoken. Daarom moet er nu en dan geroerd worden. Als we nu maar niet meenen, dat de gewenschte verbetering van opvoeding en onderwijs zoo maar op stel en sprong tot stand te brengen is.

Een van de goede levensteekenen van onze dagen is de verschijning van een werk van de heeren P. Lankamp en L. van der Zweep: „Algemene Inleiding op een Leerplan voor de Scholen met de Bijbel“ bij Noordhoff, Groningen. Eerstgenoemde is een zoon van den onder ons zoo goed bekenden H. Lankamp, die ons verschillende belangrijke werken gaf op het terrein van de methodiek. De nu bovengenoemde Inleiding bedoelt aan te sluiten bij het werk van den heer H. Lankamp en zal, hopen we, voltooiën, wat deze moest laten rusten. Meermalen is de teleurstelling uitgesproken over het feit, dat het uitnemende werk van H. Lankamp slechts tot de helft kwam; het uitzicht wordt ons nu geopend, dat we voor alle vakken de uitwerking krijgen der methodiek naar onze beginselen.

‘t Is zeer te prijzen, dat de heeren eerst een Aspect van den tijd geven (H. 1) en de Geestelijke stroomingen en Paedagogische richtingen (H. 2) bespreken en de noodige aandacht geven aan Psychologie en Didactiek (H. 3). Het uitvoerigste te hoofdstuk komt dan op ons Christelijk Schoolwezen. Hier zijn de heeren mij in bepaalde onderdelen te uitvoerig. Het is altijd als een bezwaar ingebracht tegen de werken van H. Lankamp, dat ze wel wat breedvoerig waren. In menige school hebben ze het lot gedeeld van bijna alle breed uitgewerkte handleidingen: ze werden niet gelezen. Ze stonden wel in de kast, men roemde algemeen het plan, maar men gebruikte ze niet van stukje tot beetje. Men kan dit jammer vinden, men mag het, wat mij betreft, ook wel sterk afkeuren, maar het is een ervaring uit de praktijk. Men mag bij het opmaken van een plan gerust aan de eigen activiteit van den gebruiker wel wat overlaten. Daarom hoop ik, dat de schrijvers in hun tweede deel zich zullen wachten voor de fout, waaraan ze m.i. in dit eerste deel niet heelmaal zijn ontkomen.

Ik heb hierbij voornamelijk het oog op wat gezegd wordt van de beschouwingen van Dr F. J. J. Buytendijk, van de meening van Mr P. S. Gerbrandy en van de gedachten over Onderwijshervorming van Dr J. Waterink.

‘t Is natuurlijk prachtig, dat de geciteerde schrijvers zelf aan het woord komen, maar mij dunkt, de geschiedenis van schoolwezen, methodiek en didactiek heeft reeds voldoende vonnis geveld over de afwijkende gevoelens, die hier worden aangehaald. De brochure van Prof. Buytendijk werd op een vergadering van de Vereniging voor Chr. Paedagogiek vinnig bestreden en in het debat met den heer Jonkman werd het woord „doemoed“ als minder juist gewijzigd. Ook herinneren we ons, welk een tegenspraak de rede van Prof. Gerbrandy op de Schoolraadvergadering uitlokte. Jammer is dan, dat zulke redevoeringen gedrukt in het Schoolraadverslag staan en als bron worden gebruikt, terwijl van de bespreking uiteraard maar een kort résumé wordt gegeven. ‘t Is zeer duidelijk, dat wanneer men gaat generaliseeren, zeer gemakkelijk heel wat kwaad van het Christelijk

Onder  
te noe  
U.L.O.  
kan zo  
onze g  
ieder,  
eisch  
scholen  
deel d  
Tege  
billijk.  
Paedag  
schrijv  
vraag  
onder  
ingeri  
Wij  
meeste  
dat w  
seeren.  
sproke  
praktis  
Mijn  
dezen  
schen  
Gr.

Ook  
met de  
week g  
een leid  
plurifor  
Het b  
boek, o  
formite  
is dat  
bepalim  
Grijdai  
nog in  
kon wo  
kerk”.  
de eenh  
ds Feer  
uit — l  
woord,  
van de  
Merke  
Wa  
en er  
en a  
zijn  
zoude  
„Bei  
schoone  
„twee  
enkele  
aan te  
vraagst  
wie zich  
loopen.  
het bla

‘t  
pluril  
geen  
gelees  
Plu  
Ency  
Intus  
Het bla  
Wij  
daaro  
gemee  
wijze  
kwest  
op ho

„Wij  
klaar  
dank zij  
door he  
ziet net  
hetzelfd  
verbond  
digden  
stellings  
3 Maart  
van pul  
Ken we  
ver, die  
over de  
een bre  
en nabe  
zul, he  
wordt d  
ook teg  
maar e  
Maar h  
vraagst  
het te  
Men i  
wie ‘tm